

Prywatne Seminarjum żeńskie
im św. Bronisławy w Kołomyi

z prawem publiczności
na mocy reskryptu c. k. Ministerstwa Wyznań
i Oświaty z dnia 4 kwietnia 1913 l. 13704.

SPRAWOZDANIE
DYREKCYI ZAKŁADU

ZA ROK SZKOLNY 1913/14

13906

KOŁOMYI 1914.

Nakładem Dyrekcyi Zakładu.

RECEIVED

Hermina Liebhart

Lektura domowa jako czynnik pielęgnowania piękna
w szkole.

Lektura domowa jako czynnik pielęgnowania piękną w szkole.

Smutnem jest, że w życiu codziennem walka o byt i co zatem idzie, zmaganie i szarpańie ustawiczne, wygnały już dawno panowanie piękna.

Piękno i umiłowanie go należą do historyi, do rzeczy, które się dziś tylko w książkach, ale nie w życiu spotykają.

A przecież szkoła, ta rzeźbiarka cudowna duszy przyszłego człowieka, nie powinna zapominać o budzeniu piękna. Szkoła pielęgnuje wprawdzie uczucia estetyczne, bo tak nakazuje pedagogika, ale jak to jest dalekiem od pojęcia piękna. Piękno, to kopciuszek, cierpiany raczej w szkole, a przecież pielęgnowanie piękna jest tem, co wznosi duszę dziecka na wyżyny, ponad codzienną pospolitość.

Uznanie piękna, zamiłowanie do piękna i pielęgnowanie go, to pewna droga do uszlachetnienia stosunków ludzkich, bo piękno jest właściwą mową dusz ludzkich. Piękno jest może jedyny i najpewniejszy środek pedagogiczny do wyrzeźbienia duszy boskiej, takiej, jaką ją Stwórca chce mieć.

Wiemy z życia codziennego, że dusza składa hołd każdej wielkiej i pięknej myśli, każdemu pięknemu czynowi, pięknemu dziełu, a nie zapomni brzydkiego czynu, myśli brzydkiej, niedość dusza podnosi bunt przeciw brzydocie.

Na piękno należy wskazywać, należy się go uczyć, przyzwyczajając się do piękna. Piękno i szlachetność poznają nawet najniższe istoty, należy to piękno tylko umieć szukać, wskazać, i umiłować go.

Szkola jest w pierwszym rzędzie powołana do pielęgnowania piękna. Dzieciom należy wskazywać piękno, otwierać oczy na piękno zawsze, i przy każdej sposobności. I tak, jak człowiekowi sprawia radość wewnętrzna każde powstawanie pojęcia piękna, tak u dziecka powstaje zawsze uczucie miłości dla przedmiotu, który to uczucie piękna spowodował.

Jeżeli szkoła zwracać będzie uwagę dziecka na piękno rodzimej przyrody, jeżeli je nauczy patrzeć na cudowne obrazy tej przyrody, to dziecko odczuje, zrozumie i pokocha Artystę, Który ją stworzył.

Stąd jasne i nad wyraz piękne są słowa Jean Paula „Jeżeli chcę bardzo czułą miłość zachować dla drogiej istoty i wszystko jej wybaczyć, to tylko muszę przez krótki czas w milczeniu na nią patrzeć.“

My patrzeć musimy nauczyć dzieci, aby nauczyć je kochać. Obowiązek budzenia tej miłości do piękna, do ojczyznej przyrody, do ziemi rodzinnej, do swoich dróg, to wszystko jest obowiązkiem szkoły, a drogą pewną, prowadzącą do tego jest tylko pielęgnowanie piękna.

Szkola może przy każdej sposobności piękno pielęgnować, tyle nastrocza się sposobności ku temu, że nie potrzebuje się zastanawiać zbytnio, nawet najmłodsza i najmniej rutynowana nauczycielka.

Najpewniejszym punktem wyjścia, od którego należy zawsze zacząć i na którym można zawsze się oprzeć, bez początku i końca, jest przyroda, ta przebogata skarbnica piękna, to prazródło piękna.

Zwróćmy tylko uwagę, dzieci, wskazujemy na cudowne zjawiska przyrody, na Wszechmoc Tego, który takie arcydzieło stworzył.

Już u najmniejszych dzieci rozpoczniemy naukę piękna w polu, w ogrodzie, uczymy patrzeć na przyrodę w jej własnej dziedzinie, bo papierowa nauka zoologii, botaniki, mineralogii, chemii, etnologii, geografii i t. d. jest takim samym absurdem, jak uczenie się języków obcych ze słownika.

Dusza dziecka jest wrażliwa z natury, stąd na najniższych latach nauki, dziecko nie będzie obojętnem, choćby na linie monotonne nawet płaskiej równiny, a ileż piękności odnajdzie ono na

powierzchni, pokrytej falującymi trawami, zbożem, w ogóle barwy, tych tysięcy kapryśnych linii i widoków, oświetlonych strugami złotego słońca.

To wszystko sprawia, że dziecko najmniej nawet w domu kochane, najmniej mające ciepła, słońca, chleba w domu, wraca ze szkoły wypogodzone, wzmocnione. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że te bezinteresowne, promienne wrażenia, kształtują w duszy niejednego dziecka, jak pierwsze uderzenia dłuta rzeźbiarza, ideał przyszłego człowieka, wolnego od wszystkich instynktów. A ile razy obudzi się artysta przyszły — geniusz!

Ileż tysięcy i tysięcy istot biednych, wlokących tę tęczkę bezsłonecznego życia, nie widziały nic pięknego, a przecież dokoła nich tyle piękna, a to piękno możeby im życie chociaż cokolwiek umiliło, chociaż trochę osłodziło.

Zachwył dla piękna wprawia duszę w zapł, a zachwył jest oznaką szlachetnego serca.

Przy wskazywaniu, przy pielęgnowaniu piękna, należy odróżnić pojęcie piękna od wszystkiego tego, co sprawia przyjemność zmysłom, tak samo niekoniecznie wszystko co piękne, musi być użyteczne.

Szkola ma nieskończoną ilość sposobów budzenia, pielęgnowania piękna i wskazywania go. Jednym z takich sposobów a zajmujących niepoślednie miejsce, to lektura domowa.

Lektura odgrywa zupełnie taką rolę na tworzenie i kształtowanie się psychiczne, jak pokarm na fizyczny rozwój dziecka.

Dlatego lektura jest nadzwyczaj ważnym czynnikiem i nie może być traktowana i zbywana słowami „to dobre dla dzieci”. W ostatnich czasach zwrócono większą uwagę na czytanie dzieł poza szkołą.

Dzieje się to naturalnie w mniejszej części szkół. Szkoły niższego typu, także szkoły wyższego typu po miasteczkach nie mają dotąd biblioteczek, w ogóle lektura domowa, ta prawdziwa pomocnica nauki i nauczyciela, ta prawdziwa pielęgniarka piękna nie została dotąd dostatecznie dopatrzona, doceniona należyście.

Zrozumiały to inne narody dawno i wyprzedziły nas pod tym względem. Prawdą jest, że zakładaniem bibliotek dla młodzieży zajmują się dziś odnośnie czynniki więcej, ale, odnosi się to wszystko do zakładów wyższych, do młodzieży starszej. Chociaż i tu lektura domowa nie jest umiejętnie prowadzoną, nie jest tem, czem być powinna.

Lektura domowa zaś u dzieci szkół pospolitych, prawie, że nie jest uprawiana a zakładanie biblioteczek z dziełek wyborowej, treści, dla dzieci do lat 10-ciu to już rzecz bardzo rzadka.

Przodowniczką t. z. czytelną dla dzieci, tego wpływu lektury domowej na kształtowanie i umiłowanie piękna, jest Ameryka północna. W stanie Ohio w Cleveland istnieją biblioteki dla dzieci już od r. 1898. Tam w r. 1909 zorganizowano nawet dwuletni kursa dla wyszkolenia ludzi potrzebnych do umiętnego prowadzenia bibliotek.

Pojęto więc tam bardzo dokładnie, bardzo poważnie, stanowisko kierownika biblioteki, gdyż nie potrzebaby na to osobnego przygotowania, gdyby chodziło tylko o wydanie dziecku książki.

Jak dokładnie zważa się tam na wybór lektury pod względem treści, formy i szaty zewnętrznej w ogóle, dość powiedzieć, że na 300 dzieł przedstawionych w r. 1911, a przeznaczonych dla dzieci, wybrano zaledwie 59 dziełek.

Tę rolę kierownika wyszkolonego w wyborze lektury domowej spełnia nauczycielka. Ona nie tylko musi się z tem liczyć, by książeczka, dostosowana była do stopnia rozwoju dziecka, by wywierała silny wpływ na rozwój umysłowy dziecka, na kształtowanie charakteru, na zmysł oryentowania się w zjawiskach świata zewnętrznego, ale powinna nauczyć dziecko odróżnić zło od dobrego, odróżnić piękno, pięknem się zachwycać.

Bardzo ważną rzeczą jest, w jaki sposób należy wzbudzić zamiłowanie do czytania, jak należy tę lekturę domową poprowadzić, jakie wreszcie powinny korzyści wypłynąć z tej lektury, i co dzieci z tej lektury powinny wnieść w życie.

Bardzo często można słyszeć, że dzieci nie mają czasu na wsi czytać, że są zajęte w polu, że nie mogą mieć ochoty do czytania, bo z trudnością czytają, bo rodzice się temu sprzeciwiają, i t. d. Otóż należałoby koniecznie znaleźć sposób, by je zachęcić do tej lektury, by wzbudzić zamiłowanie do czytania, do ukochania piękna. Nie wystarczy stanowczo, — jak to się często zdarza — mówić dziecku, że nauczy się przez czytanie książeczek lepiej czytać, że czegoś pięknego się dowie, nie wystarczy powiedzieć, dlatego, że nie było dawniej bibliotek, we wsi nikt czytać nie umie, mimo, że chodził do szkoły i t. d.

Znakomitym środkiem wzbudzenia zamiłowania do czytania u dzieci, a tym sposobem pielęgnowania piękna, jest opowiadanie piękne.

Otóż raz, przypuśćmy na tydzień, wprowadzić chociażby nadobowiązkowo godzinę pięknego opowiadania dzieciom rozmaitych rzeczy i tak podań, klecht, obrazów alegorycznych, bajek, fantazyi.

Piękne opowiadanie nauczycielki hipnotyzuje wprost dziecko

Kiedy w pewnej szkółce zaprowadziła nauczycielka raz na tydzień, poza godzinami szkolnymi, godzinę takiego opowiadania, frekwencya znacznie się poprawiła, dzieci chodziły regularnie do szkoły przez cały tydzień, bo w sobotę oczekiwały gorąco opowiadania nauczycielki.

Na tle takiego opowiadania rozwijała się dyskusya żywa nieraz, którą musiała nauczycielka poza godzinę przeciągnąć. „Zauważyłam“, pisze jedna z nauczycielek, „że taka godzina przynosiła często więcej korzyści, aniżeli cały ranek nauki.“

Po takiej godzinie opowiadania była uwaga skupiona, nastroj nadzwyczajny, a grubiańskie słowa u dzieci wiejskich milkły, twarzyczki piękniały, a piękno tryumfowało.

Godzina opowiadania wprowadziła dusze dzieci w nowe światy, ona rozplomieniła je do szlachetnych czynów.

Opowiadanie takie powinno mieć miejsce przynajmniej raz w tygodniu już na I. i II-gim roku nauki.

Po opowiadaniu na najniższym stopniu nauki, dzieci pytają, proszą o takie książeczki, chciałyby prędko umieć czytać, by „cuda“ takie przeczytać samemu. Chwila po opowiadaniu następuje niesłychanie dużo sposobności do pielęgnowania piękna, do bohatersskich czynów, do poświęcenia.

A z jaką ekstatyczną siłą odczuwają dzieci cierpienie, miłość ojezyzny, litość, trudno powiedzieć.

Po takim opowiadaniu, atmosfera sama jest tego rodzaju, że „O książeczkach, które są w naszej bibliotece, same takie piękne, a niektóre jeszcze piękniejsze“, można dużo powiedzieć, można zachęcić, także obrazki do tego lub owego opowiadania, zawartego w książeczkach z biblioteczki, pokazać dzieciom dla zachęty.

Tak więc zamiłowanie do czytania, zamiłowanie do piękna, można pielęgnować już na najniższym stopniu nauki.

Godzina opowiadania nie powinna być obowiązkową. Trzeba umieć zachęcić, chociażby dzieci było z początku kilkoro, na każdym z następnych posiedzeń, gromadka będzie wzrastała, o tem ani na chwilę nie należy wątpić.

Gdy rzecz ładna i szczególnie się podoba, dzieci same proszą o powtórzenie jej.

Na każdym posiedzeniu należy w sposób umiejętny zachęcić dzieci, by jedną z tych pięknych, tu słyszanych rzeczy, któreś powtórzyło, a może które opowie jeszcze ładniej jak „pani“.

Najlepiej by taka dyskusja rozwinęła się każdego zebrania, bezpośrednio po ukończeniu opowiadania przez nauczycielkę. Nie będzie to nużyło dzieci, gdyby nawet posiedzenie takie przeciągnęło się poza godzinę.

Bardzo dobrym środkiem jest zakończyć lub przepleść opowiadanie wierszykiem, pięknie wygłoszonym. Jest to również jeden z bardzo dobrych środków pielęgnowania piękna, wzbudzania nastroju, które to momenty nastreczają tyle sposobności do wygładzenia, że się tak wyrażę dzikiej natury u niejednego dziecka, kształtują, formują jego duszę.

Te chwile należy wyzyskać, są zawsze cudowne.

Piękno słowa, wygłoszenie go, porwanie dziecka w świat jakiś czarowny, tajemniczy, który widział poeta, sprawia, że dziecko odrywa się od rzeczywistości i to nieraz błyskawicznie.

Poezya stawia duszę dziecka bez przygotowania w kraj pełen zakłętego piękna.

Poezya ma tę mocarną, że tak powiem moc, że rozwija zmysł piękna o wiele szybciej, aniżeli inne środki i półśrodki.

Statystyka mówi o tem najdobitniej.

Ogólna liczba dzieci, które uczęszczają na godziny opowiadań do bibliotek, wynosi w stanie Ohio w Ameryce, 70 tysięcy dzieci.

Godzina opowiadania na najniższych stopniach nauki, przygotowuje i budzi, jak już wyżej powiedziano, zamiłowanie piękna. Zamiłowanie do czytania rzeczy pięknych u młodzieży starszej.

II.

Młodzież w szczególności starsza czyta chętnie to, co ją zaciekawia, podnieca, co ma dużo treści.

Na to należy zważać przy wyborze lektury.

Lektura ma podwójne znaczenie, naprzód musi pielęgnować piękno, powtóre musi wzbudzić ochotę i zamiłowanie do czytania. Stąd przy wyborze lektury należy mieć na względzie nie tylko rozwój duchowy i kształcenie moralne, ale pielęgnowanie piękna.

Lektura powinna przynosić prawdziwą radość dziecku. Niech dziecko zapomni chociaż na chwilę o nędzy, niech pozbędzie się tego tragizmu, właściwego naszym uczelniom a zrodzonego z biedy.

Mimo, że jak już wyżej powiedziano, młodzież czyta to, co ją zaciekawia co ma dużo treści, pojedyncze jednostki przyjmują rozmaicie, jedną i tę samą rzecz. To, ma co reaguje jedno, nie odczuwa drugie dziecko, ma co zwróci uwagę ta uczenica, pominie zupełnie druga.

Ciekawe są dane statystyczne pod tym względem, może drobiazgowo, ale charakterystyczne. Kiedy zapytano o sąd po przeczytaniu jakiegoś dziełka dziesięć uczenic, to dziewięć na dziesięć zwróciło uwagę na treść i na akcję wogóle, a jedną tylko na dziesięć podniosła przepiękne przenośnie, wybrała z nadzwyczajną skrupulatnością najpiękniejsze ustępy, zwróciła uwagę na piękną formę, wogóle podkreśliła wartość estetyczną utworu.

Na lekturę polecać należy to, co najpiękniejsze, to, co, bardzo dobrze nauczyciel zna, to, o czem wie, że ma nietylko wartość etyczną ale i estetyczną.

Nie należy czytać także za wiele, także nie polecać czytania z rozmaitych dziedzin.

Bardzo dobrze jest także rzecz godną przeczytać po jakimś czasie jeszcze raz, także dobrem jest, by nauczyciel przeczytał od czasu do czasu część jakąś z lektury domowej w szkole. Na to można nawet ofiarować 10—15 minut z godziny przeznaczonej na czytanie szkolne.

Czytanie w szkole powinno również nie być poświęcone n. p. jednemu rodzajowi lektury, czytanie utworów dramatycznych z rolami rozdzielonemi, także rzeczy komiczne, naukowe i t. d.

Jeżeli nauczyciel wzbudził zamiłowanie do czytania rzeczy pięknych w szkole ludowej, to młodzież między 14-tym a 20-tym rokiem życia nie będzie się karmiła kryminalną lekturą, lub płodem chorych wyobraźni autorów.

Lektura, ten pokarm duchowy, który tak bardzo przyczynia się do konstrukcyi psychicznej człowieka przyszłego, jest ciągle zaniedbywany u nas, jest po macoszemu traktowany.

Tu znowu winno nietylko państwo, ale publiczne czytelnie i wypożyczalnie, widowiska sceniczne, pracować społecznie, w ogóle całe społeczeństwo winno budować przyszłego człowieka, winno przestrzegać, by piękno znachodziło wielkie miejsce w duszy, by piękno opromieniało marzenia, myśli i czyny przyszłego człowieka.

Człowiek miłujący piękno, boskość, niekoniecznie musi być artystą pędzla, ołówka, dłuta, muzyki i t. p., ale znowu i to prawda, że piękno niekoniecznie odczuwa ten, kto jest inteligentny bystry, zdolny.

Człowiek miłujący piękno, wcieli piękno w życie, on kochając piękno, wprowadzi porządek, harmonię, pracę regularną, wytrwałą, uszlachetni, on zamiłowaniem piękna życie sobie umili, odczuje radość życia, on umiłowaniem piękna stworzyć się będzie starał lepsze warunki życia.

Człowiek kochający piękno będzie się starał o harmonię w stosunku do swoich najbliższych, w ogóle będzie się starał o harmonię w spółżyciu z innymi.

Słyszysz się nieraz, jak należy postępować, by uczennica czytała tylko dzieła polecone, czy przez nauczycielkę czy bibliotekę szkolną. Ważny to bardzo problem i nie tak łatwy do rozwiązania.

Otóż przedewszystkiem z lektury poleconej przez nauczycielkę lub niepoleconej, powinna uczennica zdać sprawę. Niech uczennica wie że czytanie połączone jest z trudem, i niech wie, że sprawę zdać z tego musi.

Jeżeli zajdzie wypadek, że rzecz przeczytana przez uczennicę bez polecenia nauczycielki nie jest piękną, wtedy należy porównać z młodzieżą części utworu poleconego z utworem, względnie ze scenami utworu, który uczennica sama sobie wybrała. Przez porównanie scen czy opisów wstrętnych z częściami wzniosłemi, pięknemi, porywającemi, osiąga się idealizm w nauce. Myślę, że nawet najbardziej zepsuta uczennica złoży natychmiast hold w duszy przy takim porównaniu, każdej wielkiej i pięknej myśli, każdemu słowu, każdemu czynowi, kiedy są wielkie i piękne.

Nie dość, dziecko, które się nauczyło w szkole kochać to, co szlachetne i piękne, będzie wracało całe życie do chwil przebytych w tej szkole, one mu będą miłym wypoczynkiem, gdy dusza je na pamięć przywoła.

Dobrem jest urządzać dyskusye z uczenicami po przeczytaniu utworu jakiegoś na lekturę domową. Podczas takiej dyskusyi pozwolić wypowiadać uczennicom sądy, nie przerywać przytem, tylko dyskuswę umiejętnie prowadzić, także nie narzucać swoich sądów, jakoteż, by nauczycielka nie wysnuwała wniosków n. p. takich, że ta lub owa uczennica jest moralnie zepsutą, lub ma takie ub owakie instynkta.

Za zapatrywanie wypowiedziane nie należy uczenicy zaraz potępić, jakoteż jej sąd. jej wybór.

Smutnem byłoby takie postępowanie a nietylko moralami nie osiągnęłaby nauczycielka celu, ale wywołałaby skutki wprost przeciwne.

Nauczycielka rozporządza tylu niezawodnymi środkami, że nawet gdyby spostrzegła podczas takiej dyskusyi zle instyktu, może je jeszcze wyplenić.

Przez rozumne, bardzo ostrożne a zawsze serdeczne i szczere postępowanie, staje się nauczycielka prawdziwą przyjaciółką uczenicy i za taką uczenica ją będzie uważała.

Stąd wydaje się nam nieraz niezrozumiałem, dlaczego do jednej nauczycielki mają uczenice bezgraniczne zaufanie, do innych nieuzasadnioną, jak się nam nieraz zdaje, niechęć.

Nauczycielka musi stworzyć świat żywy w przeciwieństwie do mowy książkowej, — świata papierowego.

Podczas zdawania sprawy z lektury lub podczas dyskusyi nie należy przerywać toku myśli, chociażby tu i ówdzie była gwara użyta, chociaż i forma nie zawsze piękna. Dopiero, kiedy uczenica skończy, kazać innym po dokładnej uwadze podczas opowiadania, błędy wytknąć i poprawić. Na przyszły raz, będzie się starała uczenica po takiej poprawce przez koleżanki, poprawniej opowiadać.

Podczas takiej dyskusyi, podczas takiego prowadzenia lektury domowej, wypowiedzania myśli i zapatrywań, będzie z początku dźwięk mieszał się z rozdzwiękiem, ale powoli różnice zaczną znikać, bo obie strony, nauczycielka i uczenice ukochają piękno, bo obie strony podniosą pełen czaru, ogromem harmonii, tęcoskrzydły miłości akord „dla dobra i piękna współbraci.“

Prywatne seminaryum żeńskie im. św. Bronisławy w Kołomyi założone w r. 1906 otrzymało prawo publiczności reskrytem Wys. c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty z dnia 4. kwietnia 1913 l. 12704.

Nauka odbywa się w seminaryum według statutu organizacyjnego dla seminaryów nauczycielskich, a w myśl uchwały konferencyi grona naucz. udziela się w języku ruskim matematyki, nauk przyrodniczych z warzywnictwem i geografii.

Właścicielem seminaryum jest W. ks. kan. **Stanisław Sokołowski**, proboszcz w Uhnowie, który uzyskał — reskrytem Wys. Mlnisterstwa Wyznań i Oświaty z dnia 17. listopada 1907. L. 43882 — zezwolenie na otwarcie Zakładu.

W imieniu właściciela zarządza na miejscu przez Niego ustanowiony komitet, w skład którego wchodzi dyrektor **Stachnik Franc.**, przewodniczący — **Liebhart Hermina**, zast. przewodn. — **Wirska Wanda**, skarbnik — **Majeranowski Waleryan**, **Poynar Emil**, **Werber Stanisław**.

Grono nauczycielskie w roku 1913 14.

Dyrektor:

1. *Stachnik Franciszek*, profesor e. k. gimnazjum, zatwierdzony jako dyrektor reskr. Wys. e. k. R. Sz. kr. z dnia 21. września 1913 L. 10517/III., uczył fizyki na II. III. i IV. kursie, chemii na I. kursie — 7 godzin tygodniowo.

Nauczyciele i nauczycielki:

2. *Białowska Zofia*, nauczycielka szkoły wydziałowej im. król. Jadwigi, gospodyni IV. kursu, uczyła pedagogiki na II. i IV. kursie — 4 godz. tygodniowo.

3. *Bojarski Franciszek*, profesor e. k. gimnazjum, zawiadowca gabinetu dla historii naturalnej, uczył historii naturalnej na II. III. IV. kursie — 5 godz. tygodniowo.

4. *Dr. Chaniowa Józefa*, lekarka wolno praktykująca, pełniła funkcje lekarza szkolnego, oraz uczyła somatologii i higieny na I. i IV. kursie w I półroczu — 3 godz. tygodniowo.

5. *Grodecka Anna*, nauczycielka szkoły wydz. im. król. Jadwigi, uczyła kaligrafii i rysunków na I. kursie, — 3 godz. tygod.

6. *Krupka Antoni*, nauczyciel szkoły wydz. im. Piromowicza, uczył historii naturalnej na I. kursie, arytmetyki i geometrii na II. kursie — 5 godzin tygodniowo.

7. *Liebhart Hermina*, nauczycielka szkoły wydziałowej z egzaminem licealnym, gospodyni III. kursu, uczyła języka niemieckiego na II. III. i IV. kursie — 9 godzin tygodniowo.

8. *Liebhart Ottylia*, nauczycielka szkoły wydziałowej im. król. Jadwigi, uczyła języka niemieckiego na I. kursie — 3 godz. tygodniowo.

9. *Majeranowski Waleryan*, kierownik szkoły im. Kościuszki, uczył pedagogiki na III. kursie — 4 godz. tygodniowo.

10. *Niewiadomska Zofia*, kierowniczką szkoły im. Sienkiewicza, uczyła specjalnej metodyki na IV. kursie — 7 godz. tygodn.

11. *Ostrowska Marya*, nauczycielka szkoły wydziałowej im. król. Jadwigi, gospodyni I. kursu, uczyła języka polskiego na II. i III. kursie — 6 godz. tygodniowo; nadto uczyła języka francuskiego jako przedmiotu nadobowiązkowego — 2 godz. tygodniowo.

12. *Piotrowska Helena*, nauczycielka szkoły wydziałowej im. Franciszka Józefa, uczyła robót ręcznych kobiecych na I. II. III. i IV. kursie — 5 godz. tygodniowo.

13. *Porodko Bazyl*, nauczyciel szkoły wydziałowej im. Piramowicza, uczył języka ruskiego na I. i II. kursie, oraz warzywnictwa na III. i IV. kursie — razem 8 godz. tygodniowo.

14. *Poynar Emil*, profesor c. k. szkoły przemysłu drzewnego, zawiadowca gabinetu dla rysunków, uczył rysunków na II. III. i IV. kursie — 5 godz. tygodniowo.

15. *Rybczuk Prokop*, profesor c. k. gimnazjum w VIII. randze, uczył języka ruskiego na III. i IV. kursie w pierwszym półroczu — 6 godz. tygodniowo.

16. *Schnitzer Michał*, nauczyciel szkoły im. Piramowicza, uczył śpiewu i gry na skrzypcach na I. II. III. i IV. kursie — 8 godz. tygodniowo.

17. *Sieradzki Stanisław*, nauczyciel szkoły wydziałowej im. Kopernika, uczył arytmetyki i geometrii na I. III. i IV. kursie — 7 godz. tygodniowo.

18. *Sliwa Jan*, nauczyciel c. k. gimnazjum, uczył historyi na I. II. i III. kursie — 6 godz. tygodniowo.

19. *Szczepańska Walerya*, egzam. nauczycielka gimnastyki uczyła gimnastyki na I. II. III. i IV. kursie — 8 godz. tygodniowo. pełniła także obowiązki ochmistrzyni.

20. *Szeferowa Paulina*, nauczycielka szkoły im. św. Kazimierza, ochmistrzyni Zakładu.

21. *Ks. Paweł Jan de Szrama Wiecki*, katecheta szkoły wydz. im. Franciszka Józefa, uczył religii na I. II. III. i IV. kursie — 8 godz. tygodniowo.

22. *Wirska Wanda*, nauczycielka szkoły wydziałowej im. Franciszka Józefa, gospodyni II. kursu, zawiadowczyni biblioteki dla uczenia, uczyła języka polskiego na II. IV. kursie — 6 godz. tygodniowo.

23. *Werber Stanisław*, profesor c. k. gimnazjum zawiadowca gabinetu dla historyi i geografii, uczył geografii na I. II. III. i IV. kursie, historyi na IV. kursie, razem — 8 godz. tygodniowo.

24. *Żukowiecka Władysława*, nauczycielka szkoły wydz. im. król. Jadwigi, uczyła w drugim półroczu języka ruskiego na III. i IV. kursie — 6 godz. tygodniowo.

II. Plan nauki w roku szkolnym 1913/14.

Nauka odbywała się we wszystkich przedmiotach i na wszystkich kursach według Statutu organizacyjnego seminariów nauczycielskich żeńskich.

Wykaz przerobionej lektury:

Język polski.

Kurs I.

Lektura szkolna.

1. Brodziński: „Wiesław“.
2. Mickiewicz: „Grażyna“.
3. Słowacki: „Jan Bielecki“.
4. Małczewski: „Marya“.
5. W. Pol: „Mohort“.
6. W. Syrokomla: „Jan Dęboróg“.

Lektura domowa.

1. Prus: „Kamizelka“, „Antek“, „Sen“.
2. Orzeszkowa: „Babunia“, „Moment“.
3. Świętochowski: „Chawa Rubin“.
4. Konopnicka: „Nasza szkapą“.
5. Szymański: „Dwie modlitwy“.
6. Maciejowski: „Maciek w powstaniu“.
7. Junosza: „Łaciarz“.
8. Dygasiński: „Zając“.

Kurs II.

Oprócz przepisane go podręcznika przeczytano w szkole następujące dzieła: „Pan Tadeusz“, „Konrad Wallenrod“, „Barbara Radziwiłłówna“, „Zemsta“; — na podstawie lektury domowej omówiono: Orzeszkowej: „Gloria victis“; — Sienkiewicza: „Pójdźmy za Nim“; — powieści: „Dewajtis“ — „Stara Baśń“ — „Nad Niemnem“ — „Piacówkę“ — „Kollokacyę“ — „Ogniem i mieczem.“

Kurs III.

Lektura szkolna.

1. Kochanowski: „Odprawa posłów, „Treny“, „Satyr“; Szymonowicz: „Sielanki“.
2. J. Niemcewicz: „Powrót posła“.
3. Mickiewicz: Dziady cz. I. II. IV. i III. „Ballady i romance“.
4. Słowacki: „Lilla Weneda“, „Balladyna“.

Lektura domowa.

1. H. Sienkiewicz: „Ogniem i mieczem“, „Potop“, „Pan Wołodyjowski“, „Krzyżacy“.
2. H. Rzewuski: „Listopad“.

Kurs IV.

Przeczytano w szkole następujące utwory: „Kordyan“, „Anhelli“, „Warszawianka“, „Irydyon“, „Przedświt“, — ponadto część uczenie czytała „Pan Balcer“ i „Wesele“.

Na podstawie lektury domowej omówiono następujące dzieła: „Krzyżacy“, „Ludzie bezdomni“, „Z szarej przędzy“.

Oprócz lektur obowiązkowych uczennice III. i IV. kursu czytały następujące dzieła:

Rodziwiczówna: „Anima vilis“, „Jaskółczym szlakiem“;
„Kądział“, „Na wyżynach“, „Czahary“.
„Pożary i zgliszcza“, „Byli i będą“.
„Straszny dziadunio“, „Wrzos“.

Orzeszkowa: „Gloria victis“, „Eli Makower“, „Marta“.
„Ad astra“, „I pieśń niech zapłacze“, „W klatce“.

Korzeniowski: „Emeryt“, „Garbaty“.

Kraszewski: „Chata za wsią“, „Ostrożnie z ogniem“, „Dziecię starego miasta“, „Powrót do gniazda“.

Sienkiewicz: „W pustyni i puszczy“, „Rodzina Połanieckich“, „Quo vadis“, „Wirry“.

Prus: „Emancypantki“, „Faraon“, „Idealny życiowiec“.

Zeromski: „Duma o hetmanie“.

Weissenhof: Z życia Podfilipskiego, Unia.

Świerk J.: „Na stacyi“, „Salon mój“.

Zmijewska: „Jutro“.

Popławski: Dwie mogiły, Dla przyszłości.

Zuławski: Dyktator, Gród słońca.

Kowerska: Marzyciel, Na służbie.

Przybyszewski: Odwieczna baśń.

Staff: Skarb.

Sieroszewski: Na kresach losów: Rysztau.

Gąsiorowski: Huragan; Rok 1809; Bem.

Reymont: Ziemia obiecana; Z ziemi chełmskiej i nowelle;

Sąd; Sprawiedliwość.

Halicka: Błądni rycerze.

Język ruski.

Kurs I.

Oprócz podręcznika przeczytano:

Лектури шкільні „Лис Микита“. Байки Глібова.

Лектури домашні „Марко Вовчок“ I. II. III. том.

Твори Стероженка.

Kurs II.

Oprócz przepisanego podręcznika przeczytano w szkole:

1. Маруся — Гр. Квітки.
2. Баляди Шевченка.
3. В поті чола Івана Франка.
4. Захар Беркут — Ів. Франка.
5. Скопений цвіт — Вол. Барвіньського.
6. Наталка Полтавка — Котляревського.

Na podstawie lektury domowej omówiono:

1. Відвдячив ся — Чайковського.
2. Перекивчички — Дрошинської.
3. Чорна Рада — П. Куліша.
4. Перекотиноле — Квітки.
5. Від себе не втечеш — М. Вовчка.

Kurs III.

Oprócz wypisów przeczytano:

1. Слово о полку Ігоревім.
2. Про звичаї славянських племен.
3. Легенда про апостола Андрея.

4. Переказ про Кожемяку.
5. З життя Бориса і Гліба.
6. Казка про вбиту сестру і калинову дутку.
7. Правда та Неправда.
8. Легенда про померші душі.
9. Легенда про золоті ворота.
10. Коза Дереза.
11. Дума про Марусю Богуславку.
12. „ „ сестру і брата
13. „ „ бурю на Чорному морю.
14. Суєта. (Карпенка Карого).

Nadto czytały jako lekturę domową:

1. Захар Беркут.
2. Ярошенко.
3. Маруся.

Чурс IV.

Шкільні:

1. Енеїда.
2. Наталка-Полтавка.
3. Перекотиполе.
4. Маруся (в виїмках).
5. Бандурист.
6. Тополя.
7. Наймичка.
8. Кавказ.
9. Чернець.
10. Засьнів (Шевченка).
11. Чорна рада (в виїмках).
12. Засьнів (Куліша).
13. Хмари (в виїмках).
14. Скошений цвіт (в виїмках).

Lektura domowa:

1. Повелі Марка Вовчка I. II. часть.
2. Скошений цвіт.
3. Суєта.
4. Орися.

5. З ласки родини.
6. Сосящии промінь.
7. Виводили з села.
8. Стратив ся.
9. Новелі Франка Кобилянської.

Opr. cz tych czysto nadobowiązkowe:

1. Новелі Маковця І. П.
2. Чорна рада (в цілости).

Język niemiecki.

IV. Kurs

Lektura szkolna:

1. „Minna Barnhelm“ v. Lessing „Sappho“ v. Grillparzer.

Obowiązkowa lektura d. mowa:

1. Max Kretzers Lebensbilder.
2. Nadto niektóre czytały „Libussa“ v. Grillparzer.
Hermann u. Dorothea v. Goethe.
„Ahnfrau“ v. Grillparzer.
„Emilia Galotti“ v. Lessing.
„Waffen nieder“ v. Sutter.

III. Kurs.

Lektura szkolna:

1. „Aus dem Leben eines Taugenichts“ v. Eichendorff, „Kabale und Liebe“ v. Schiller.

Obowiązkowa lektura domowa:

1. „Hermann u. Dorathea“. Nadto niektóre czytały: Minna v. Lessing.
2. „Die Weber“ v. Hauptmann.
3. „Die Ehre“ v. Sudermann.

II. Kurs

1. Oprócz podręcznika wzięły na szkolną lekturę „Wehe dem, der lügt“ v. Grillparzer.

Obowiązkowa lektura domowa:

1. „Schatzkästlein“ v. Hebbel.

I. Kurs.

Obowiązkowa lektura domowa:

1. „Grimms Märchen“.

III. Tematy wypracowań piśmiennych.

Język polski:

Kurs I.

1. Przyjemności i zabawy w porze letniej. (Domowe).
2. Starożytni Egipcyanie i ich kultura. (Szkolne).
3. Opis miejscowości gdzie mieszkają moi rodzice. Forma listu do przyjaciółki. (Szkolne).
4. Pies jako zwierzę domowe i wierny przyjaciel człowieka. (Szkolne)
5. Dzień świąteczny na wsi, a w mieście. (Domowe).
6. W jaki sposób stara się Rymwid odwieść Litawora od przy-
mierza z Krzyżakami? (Szkolne).
7. „Oddaj coś winien“. Na podstawie gawędy p. t. Jan Dębo-
róg. (Domowe).
8. Kulturalne skutki podbojów Aleksandra Wielkiego. (Szkolne).
9. Dyspozycya i krótka treść ustępu p. t. Oszczędnością i pracą
(Szkolne).
10. Moje najmilsze zajęcie. (Domowe).
11. Miłość macierzyńska u ptaków. (Szkolne).
12. Koleje życia Jana Bielskiego. (Szkolne).
13. Pejzaż wiosenny. (Domowe).
14. Charakterystyka głównych osób w „Maryi“ (Szkolne).
15. Olej skalny w przemyśle. (Szkolne).

Kurs II.

1. Wrażenia z przechadzki w pole (w formie listu) (Domowe).
2. Wstęp do Pana Tadeusza pod względem treści i znaczenia. (Szk.)
3. Co i dlaczego oddziela wieki średnie od nowożytnych. (Szk.)
4. „Zdrowa dusza w zdrowem ciele“. (Domowe).
5. Polowanie na niedźwiedzia, dyspozycya opisu na podstawie IV.
ks. Pana Tadeusza. (Domowe).
6. Żelazo i jego użyteczność. (Szkolne).
7. Jak spędziłaś święta? (w formie listu). (Domowe).

8. Wyprawa cecorska (Szkolne).
9. Ważność zimy w przyrodzie i życiu ludzkim. (Domowe).
10. Rada w Zaścianku. — Krótka dyspozycja przebiegu obrad, oraz znaczenie tej rady w poemacie (Szkolne).
11. Tworzenie się węgla kamiennego i jego rodzaje. (Szkolne).
12. Znaczenie pieśni gminnej na podstawie „Pieśni wajdeloty”. (Dom.).
13. Znaczenie rzek dla cywilizacji. (Szkolne).
14. Dlaczego powinniśmy miłować Ojczyznę (na tle kazania Skargi. (Domowe).
15. Charakterystyka Barbary Radziwiłłówny w tragedii Felińskiego. (Szkolne).

Kurs III

1. Jakim sposobem pozyskać może nauczyciel miłość i zaufanie młodzieży? (Domowe).
2. a) Tok głównej myśli, zawarty w rozmowie Antenora z Aleksandrem.
b) Środki komunikacyjne dawniej a dzisiaj. (Szkolne).
3. Jakie pierwiastki spowodowały rozkwit literatury polskiej w wieku złotym? (Domowe).
4. a) Idea wspólności państwowej w polityce Habsburgów.
b) Znaczenie wody w trzech stanach skupienia. (Szkolne).
5. Lilla Weneda jako przedstawicielka cnót domowych.
6. a) Wątek historyczny i romansowy w powieści Sienkiewicza „Ogniem i mieczem”.
b) Jak przedstawia Sienkiewicz postać Andrzeja Kmicica (Dom.).
7. a) Ból patriotyczny w kazaniach sejmowych księdza Skargi.
b) Paży uczuć w „Trenach” Kochanowskiego. (Szkolne).
8. a) Próba satyry. Na temat wziąć n. p. Próżność.
b) Radość. Nakreślić obrazek symbolizujący, wymieniony stan psychiczny. (Domowe).
9. a) Jakimi siłami przyrody posługuje się człowiek w swej pracy?
b) Jakie czynniki wpływają na rozwój charakteru? (Szkolne).
10. a) Młodość w pojęciu Mickiewicza. Na podstawie „Ody do młodości”.
b) „Dziady” wileńskie jako księga nauki o człowieku. (Szkol.).

Kurs IV

1. a) Streszczenie i rozbiór myśli Ody do młodości.
b) Wykazać pierwiastek balladowy na dowolnie obranej balladzie Mickiewicza. (Szkolne).

2. a) Jaki wpływ wywiera przykład nauczyciela?
b) Nauka czytania w szkole ludowej. (Domowe).
3. a). Obrazy przyrody w P. Tadeuszu.
b) Zemsta Fredry — charakterystyka utworu i głównych osób. Dom.
4. a) Krzyżacy w Polsce.
b) Jurand u bram Szczytna (Szkolne).
5. a) Hygiena oka.
b) O pożytku i szkodliwości owadów w przyrodzie. Domowe).
6. a) Dyspozycja przebiegu akeyi w Warszawiance.
b) Wkrótkiej dyspozycji podać, jakie były losy Jacka Soplicy, oraz znaczenie tej osoby w poemacie. (Szkolne).
7. a) Jaki cel mają ustępy treści moralnej i jak należy je opracowywać? (Domowe).
b) Znaczenie i korzyść wycieczek w szkołach ludowych.
8. a) Bohaterka powieści „Z szarej przędzy“ jako ideał nauczycielki. (Domowe).
b) Charakterystyka Joasi w Ludziach bezdomnych Żeromskiego
9. Znaczenie konstytucji 3. maja. (Szkolne).
10. Myśli i uczucia abiturjentki przy opuszczeniu zakładu (w formie listu). (Domowe).

2. W języku ruskim.

Kurs I.

1. Подати зміст уступу п. з. Продан Когут, (szkolne).
2. Що заохотило Фенікця до мореплавства, (domowe).
3. Подати зміст байки „Жайворонок і его діти, (szkolne).
4. Яка є патріотична ідея в поемі (Зрадник). (domowe).
5. Сьв. Кирил і Методій і їх заслуги для Руси, (szkolne).
6. Зміст верша Белізар, (domowe).
7. Значінє наряду травленя для організму, (szkolne).
- 8 Як виявляє ся вплив зими в житю людей, (domowe).
9. Пори року в троновім підсоню, (szkolne).
10. Як в різдвяній легенді „Кудюю іти“ виявляє ся любов вітчизни, (domowe).
11. Пожиток і шкоди комах в природі, (szkolne).
12. Які користи відносимо з науки географії, (domowe).
13. Характер інститутки і лікаря в новісти М. Вовчка; „Інститутка, (szkolne).

14. Яке значінє мають виправи хрестоносні для країв західної Європи, (domowe).

Kurs II.

1. Подати зміст народного оповіданя п. з. „Сестра“, (szkolne).
2. Огород в осени — а на весні, (порівнанє), (domowe).
3. Похорон у Литовців на основі поеми Міцкевича: „Grażyna“, (szk.)
4. Характеристика народних дум, (domowe).
5. Про монастирі на Русі, (szkolne).
6. Розбір думи: „Про книгиню Кобзаря“, (domowe).
7. Написати як автор поеми Іван Ватеньський виявляє любов до вітчизни, (szkolne).
8. Написати про задачі і обовязки які має женщина в дома і в житю суспільнім, (domowe).
9. „О вульканах“, (szkolne).
10. Психольогічний мотив в баладі Т. Шевченка „Тополя“, (dom.)
11. Реформи цїсаря Йосифа II. (szkolna).
12. Весна в природі і в молодости чоловіка, (domowe).
13. Подати провідну гадку в повелї Івана Франка „Малий Миром“, (szkolne).
14. Описати ярмарок в Коломиї, (domowe).

Kurs III.

1. Церква, (szkolne)
2. Сьогорічне літо в моїм ріднім місци (Лист до товариша (dom.))
3. Про апокрифічну літературу, (szkolne).
4. Поганський сьвітогляд в Слові о Полку Ігоря, (domowe).
5. Де я пробуваю, що роблю і як мені веде ся, (szkolne).
6. Справозданє з домашної лектури, (domowe).
7. Зміст Слова о полку Ігоря, (szkolne).
8. Про козацкі думи, (domowe).
9. Про початки просьвіти і письменства на Русі, (szkolne).
10. Тепло в натурі, (domowe).

Kurs IV.

1. Про початок червоної Русі, (domowe).
2. Характеристика Натані в оперетї Івана Котляревського „Наталка Полтавка“, (domowe).

3. Як дасть ся психічно умотивувати сповідь Дениса з описом слідуєчим зарізанєм Трохима. (На підставі лектури „Перекотиполе“. Григоря Квітки Основяненька.) (domowe).
4. Сьогорічна зима, її приємности, та як я їх зазнаю, (лист до нетутишної товаришки), (szkolne).
5. Який хосен маємо з домашних звірят, (domowe).
6. Справозданє з домової лектури, (szkolne).
7. Устна словестність і її значінє, (domowe).
8. Про відродженє галицької Руси, (szkolne).
9. Головні огнища української літератури, (domowe).

3. W języku niemieckim.

Kurs I.

1. Die Bilder auf der ersten Seite meines Buches. (szkolne).
2. Der Inhalt des Lest, „Das Tränenkrüglein“ (domowe).
3. Welche Handwerker beschäftigen sich mit der Anfertigung verschiedener Gefäße? (szkolne).
4. Was für eine Lehre geben uns die Sätzgräber in dem gleichnamigen Gedichte? (domowe).
5. Der Bau eines Hauses, (Nach dem Gelesenen) (szkolne).
6. Was werden wir von der „Gelehrten Fliege“ in unserer Erzählung sagen? (domowe).
7. Ich werde den kurzen Inhalt meiner Hauslektüre angeben (szk.)
8. Mein Christbaum (domowe).
9. Beschreibet einen Hasen (Nach dem vorgelegten Bilde, (szk.).
10. Das Geflügel und sein Nutzen, (domowe).
11. Das Leben eines Bergmannes (Auf Grund des Gelesenen) (szk.).
12. Was für einen Nutzen bringt der Fluß dem Lande? (Nach der Schullektüre) (domowe).
13. Wie versinnlicht Grimm die Moral in seiner Fabel „König Drosselbart“ (szkolne).
14. Die Griechen bei Termopyle (Auf Grund der Schullektüre) (d.)
15. Ein Brief beliebigen Inhalts (szkolne).
16. Ich werde meine Osterferien beschreiben, (domowe).
17. Ein Bild wird abgelesen und das niedergeschrieben (szkolne).

18. Inhalt und Moral des Gedichtes „Blinder Eifer schadet nur“ (dom.)
19. Meine Reise mit der Eisenbahn, (szkolne).
20. Ein Sommerbild, (domowe).

Kurs II.

1. Was sehe ich auf dem vorgelegten Bilder? (szkolne).
2. Inhalt und Moral des Gedichtes v. Rückert „Vom Bäumlein, das andere Blätter hat gewollt“, (domowe).
3. Die Grimmsche Fabel nach dem vorgelegten Bilde „Dornröschen“, (Das untere Bild wird nur beachtet) (szkolne).
4. Was gefiel mir in meiner letzten Lektüre? (domowe).
5. Des Herbstes Segen. (Auf Grund gegebener Disposition) (szk.).
6. Die Macht der Treue, (Auf Grund der Ballade von Schiller „Die Bürgschaft“, (domowe).
7. Das deutsche Frauenleben bis zur Völkerwanderung. (Auf Grund des Schullunterrichtes) (szkolne).
8. Die Grundidee und ihre Durchführung in der Ballade von Chamisso „Die Kreuzschau“. (Auf Grund des Schulunterrichtes (dom).
9. Schilderung einer Überschwemmung (Nach „Johanna Sebus (szk.)
10. Eine Winterlandschaft, (domowe).
11. Was gefällt mir auf dem vorgelegten Bilde? (szkolne).
12. Siegfrieds Jugend (Auf Grund des Gelesenen) (domowe).
13. Das Salz und sein Nutzen (Auf Grund des naturhistorischen Unterrichtes (szkolne).
14. Inhalt und Idee des Gedichtes „Der Mensch von Heisterbach“ (Auf Grund der Schullektüre (domowe).
15. Über die Pflege der Haut. (Nach der Hauslektüre), (szkolne).
16. Die Macht des Gesanges in Chammisso „Des Sängers Fluch“ (dom.)
17. Ein Ausflug in Mai, (szkolne).
18. Die Sonne bringt es an den Tag. (Auf Grund des gleichnamigen Gedichtes v. Chamisso, (domowe).
19. Inhalt meiner letzten Hauslektüre, (szkolne).
20. Morgen, morgen, nur nicht heute, sagen immerbrave Leute (dom.)

Kurs III.

1. Das Erlebte in den ersten Schultagen, (szkolne).
2. Die Gralsage (Auf Grund der Schullektüre (domowe).
3. Das Interregnum und die Thronbesteigung Rudolf von Habsburg

- (Auf Grund d. historischen Unterrichtes) (szkolne).
4. Der poetische Entwurf eines Bildes. (Auf Grund der Schullektüre „Aus dem Leben eines Taugenichts“ (domowe).
 5. Die Weihnachten und meine Heimatsgebräuche (szkolne).
 6. Die Hack — und Hülsenfrüchte als Nahrungsmittel. (Auf Grund des botanischen Unterrichtes (domowe).
 7. Glück und Glas, wie leicht bricht das. (Auf Grund der Ballade „Das Glück von Edenhall“ (szkolne).
 8. Die Pflichten eines Lehrers. (Auf Grund des pädagogischen Unterrichtes) (domowe).
 9. Das attische Theater und die Mittel der scenischen Darstellung (Auf Grund der Ballade „Die Kraniche des Ibykus“ (szkolne).
 10. Die Exposition in Schillers „Kabale und Liebe“. (Auf Grund der Schullektüre (domowe).

Kurs IV.

1. Meine Pläne am Anfange des Schuljahres, (szkolne).
2. Was erfahren wir in der Scene mit der Dame in Trauer in Lessings „Minna v. Barnhelm“. (Auf Grund der Schullektüre) (d.)
3. Die Haustiere der Nordpolargegenden. (Auf Grund des naturhistorischen Unterrichtes) (szkolne).
4. Der erste Anzug als Exposition in der Tragödie v Grillparzer „Sappho“. (Auf Grund der Schullektüre (domowe).
5. Der Novemberaufstand in Polen, (Auf Grund des historischen Unterrichtes) (szkolne).
6. Sich selbst bekämpfen, ist der schwerste Krieg, Sich selbst besiegen, ist der schönste Sieg. (Auf Grund der Ballade „Der Kampf mit dem Drachen) (domowe)
7. Der Gegensatz der Charaktere al Quelle des Konflikts in Grillparzers „Sappho“ (Auf Grund v. Schullektüre) (szkolne).
8. Das Bild einer guten Schule. (Auf Grund des pädagogischen Unterrichtes) (domowe).
9. Die Fortschritte der elektrischen Kraft, (szkolne).

IV. Egzamina dojrzałości.

Egzamin piśmienny odbył się w dniach 12, 13, 15 i 16 czerwca b. r. według przepisów c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświaty.

Tematy wypracowań piśmiennych.

Z języka polskiego:

Oddział A. i B. do wyboru trzy tematy:

1. Dodatnie i ujemne cechy szlachty polskiej w dziele „Pan Tadeusz“
2. Postaci niewieście w dziełach naszych romantyków.
3. Znaczenie Bałtyku dla Polski i jej zabiegi o utrzymanie jego wybrzeży.

Z języka niemieckiego:

Oddział A. *Wo viel Freiheit, ist viel Irrtum, doch sicher ist der schmale Weg der Pflicht.*

Oddział B. *Welche geschichtlichen Erinnerungen knüpfen sich an das Kloster von Czestochowa.*

Z pedagogiki:

Oddział A. *Samodzielność — jako konieczny czynnik wychowania człowieka przyszłego.*

Oddział B. *Spoleczna i narodowa praca nauczycielki wiejskiej.*

Z języka ruskiego:

Do wyboru trzy tematy:

1. Які хибі стрічати має учителька у шкільної дїтвори і якими засобами буде їх викорішувати.
2. Вселюдські ідеї в творости Тараса Шевченки.
3. Марко Вовчок і ідея його творів.

V. Zbiory naukowe.

I. Biblioteka:

Biblioteka dla uczenia liczy ogółem 568 tomów, w tem 113 dzieł ruskich, 10 tomów dzieł niemieckich, oprócz tego 220 tomów podręczników do nauki przedmiotów szkolnych.

Z tego w bieżącym roku zakupiono: St. Pallan — Metodyka powiastek moralnych, St. Pallan II. rok nauki szkolnej (metod.), Sienkiewicz — Trylogia, Orzeszkowa — Dzieła tom (1—14.), Bogucka — Niewiadomska — Warnkówna — Podręcznik do ćwiczeń ortograficznych i dyktatu, Chruszczewska — Warnkówna — Na wieczornicy L. Bieder — Psychologia dziecka cz. I. i II., Kozłowski — Co i jak czytać, Maliszewski — Czarnogórze, Siemiradzki — Dzieje porozbiorowe, Balaban — Historia Polski, Krynicki — Wspomnienie żołnierza tulacza 1863, Ks. Bandurski — Ciężka służba, St. Lam — Książę Józef Poniatowski, M. Rolle — Tadeusz Czacki i Krzemieniec, H. Rzepecka — Kim był Karol Marcinkowski, Kornel Zielonka — Wspomnienia 1863 r., dr. Jan Stella Sawicki — Galicya w powstaniu styczniowym, Mazanowski — Charakterystyka — Tetmajera — Wyspiańskiego, J. Świerk — Z szarej przędzy 3 egz. — Na stacyi., K. Drzewiecki — Krótka składnia jęz. polskiego metod., — Mickiewicz: Księgi narodu i pielgrzymstwa 6 egz., Wyspiański — Warszawianka 6 egz. Króliński — Dyktaty dla szkół lud., Budzanowski — Ideał nauczyciela ludowego, Rogowska — Jak należy uczyć robót ręcznych, Wydaw. Tow. P. Skargi — Ostatnie słowa. Karpowicz — Szcycówna — Nasza literatura dla młodzieży, Macheżyńska — Młoda nauczycielka, Kraszewski — Stara baśń, Krzanowski — Przewodnik metod. rach. na kl. IV. Wyspiański — Wesele 4 egz., Żeromski — Andrzej Radek 3 egz., Ludzie bezdomni, Konopnicka — Pan Balcer 3 egz. — K. Wojciechowski — B. Prus, Trzeciak — Odrodzenie wsi polskiej, — Langauer — Ogród szkolny; Barbara Zulińska — Nauka moralności narodowej — Obowiązki Polki;

Nadto w tym roku podarowano dla biblioteki następujące książki: Mickiewicz — Ballady — Grażyna — Wallenrod, Zaremba — Żywoty znakomitych Polaków, Staszic — Protest J. Wybickiego, Orzeszkowa — Babunia, M. Gertruda — Warneńczyk — Raclawice

— Święta Cecylia, Fredro — Zemsta, Asnyk — Wybór poezyi, Jaworski — Jan Olbracht Kallimach, Korzeniowski — Kollokacya, Rodziewiczówna — Dewajtis — Kamienie — Ciotka, Bernatowicz — Pojata, córka Lizdejki, J. Lewicki — Geografia za czasów kom. eduk., Kraszewski — Sceny sejmowe 1793 — Stara Baśń, Kossak — Peleńska — Rozbieżne drogi, Maciejowski — Zusia Burlak, Wilkoński — Wspomnienia, ks. Makłowicz — Religijność J. Słowackiego, J. Czarnecki — Najdawniejsze wzory pisma polskiego, St. Tarnowski — O kołędach, Krasicki — Przypadki M. Doświadczyńskiego, Słowacki — Kordjan, hr. Starzeński — Gwiazda Syberyi.

Prócz tego zakupiono :

M. Вовчок : — Оповіданя I. II. III. 2 egz.; Левицкий — Хмари 5 egz.; Глібів — Байки 5 egz.; Маковей — Ярошенко 5 egz. Шевченко — Історичні поеми 5 egz.; Тернопольоія — pol.-rus. Куліш — Чорна рада 4 egz.; Тобилевич — Суєта 3 egz.; Барвіньський — Скошений цвіт 3 egz.;

2. Gabinet dla geografii:

Gabinet dla historyi i geografii zawiera 21 map, 1 atlas 1 globus i 20 obrazów geograficznych, etnograficznych i historycznych.

3. Gabinet dla fizyki:

Posiada do każdego działu przyrządy razem 159 sztuk. naczynia szklane do chemii i wszystkie chemikalia wchodzące w zakres nauki I. kursu, nadto okazy do pogładowej nauki matematyki.

4. Gabinet przyrodniczy.

Posiada 34 tablic do zoologii, 12 tablic do anatomii zwierząt, 30 okazów wypchanych, 2 szkielety zwierząt, preparat spirytusowy rozwoju zaby, 3 modele do botaniki, 56 tablic botanicznych, 5 modeli do somatologii 6 tablic przedstawiających pierwszą pomoc w nagłych wypadkach, 3 tablice do higieny, 2 tablice anatomiczne

kościotrup. bogaty zbiornik roślin, liczny zbiór minerałów w czterech gablotkach ułożonych w pudełeczkach i liczny zbiór owadów, z tego przeważna część zakupiona w bieżącym roku.

5. Gabinet rysunków.

Posiada liczne okazy z fabryki zabawek szkoły jaworowskiej i miniaturowe sprzęty kuchenne i gospodarcze a nadto w tym roku e. k. szkoła przemysłu drzewnego w Kołomyi podarowała 25 modeli snycerskich z drzewa

6. Do nauki warzywnictwa.

Posiada zakłacie odstąpiony bezpłatnie przez Zarząd Koła T. S. L. ogródek warzywny, własne inspekta i narzędzia ogrodnicze.

7. Dla nauki śpiewu i muzyki.

Skrzypce, śpiewniki.

VI. Fizyczny rozwój młodzieży.

W szkołach wydziałowych żeńskich, gimnastyka jako przedmiot obowiązkowy została zupełnie zniesiona, natomiast plany dla żeńskiego seminaryum nauczycielskiego, uznając ważność nauki gimnastyki dla rozwoju fizycznego kobiety, przeznaczają na gimnastykę dwie godziny tygodniowo na każdym kursie.

I w naszym zakładzie kandydatki uczęszczają na naukę gimnastyki dwa razy w tygodniu.

Ćwiczenia odbywają się w wielkiej sali Sokoła, w dnie pogodne zaś na olbrzymim boisku Sokoła.

Gimnastyka jest prowadzona systemem Linga, a udziela jej egzaminowana nauczycielka p. Szezepańska.

Od nauki gimnastyki nie była uwolniona ani jedna uczenica.

Na fizyczny rozwój młodzieży tutejszego Zakładu wpływa praca w ogrodzie.

Zakład posiada ogródek warzywny z inspektami. Warzywnictwa uczy fachowy nauczyciel p. Porodko. Uczeńice własnymi siłami ogród uprawiają, zasadzają, zakładają inspekta, co również wpływa nadzwyczaj dodatnio na rozwój fizyczny.

Od 1. maja b. r. wprowadzono na podstawie rozporządzenia c. k. Rady szkolnej krajowej naukę gier i zabaw w jednej godzinie tygodniowo na I. II. i III. kursie.

Oprócz tego uczenice na kursie III. i IV. prowadziły lekcye praktyczne z gimnastyki.

Bardzo dodatnio na rozwój fizyczny młodzieży wpływa park, otaczający budynek szkolny a należący do T. S. L. gdzie uczenice w czasie przerw przebywają.

Na kształcenie intelektualne, związane z wyrobieniem tęgości fizycznej wpływały także wycieczki, których urządzone kilkanaście.

Na początku roku szkolnego, dnia 28. września zorganizowano wycieczkę do Lwowa na wystawę pamiątek z r. 1863. W wycieczce wzięło udział 67 uczenice i 8 osób z grona.

Następnie odbyły się wycieczki do tutejszych fabryk, a mianowicie do papierni w Diatkowcach, browarów, gazowni, rafinerji, fabryki świec i mydła, do szkoły garncarskiej i kilka wycieczek w góry najbliższe.

Uczenice zaś IV. kursu zwiedziły szkoły, polską i ruską w Piadykach, wsi odległej o 4. km. od Kołomyi, przysłuchując się lekcjom, prowadzonym przez tamtejszych nauczycieli.

Nadto zorganizowano wycieczkę do Warszawy, Częstochowy, Krakowa i Wieliczki. Wycieczka miała się odbyć w czasie ferii wielkanocnych, z przyczyn jednak od Zakładu niezależnych, odroczone ją na czas wakacji.

Rozwój fizyczny i wychowanie moralne były powodem, dla którego urządzono w Zakładzie kurs tańców. Dyżury na lekcjach miała ochmistrzyni i członkowie z grona po kolei.

Rozwoju więc fizyczny jako kwestyi społecznej pierwszej doniosłości nie zaniedbywano w Zakładzie i owszem do korzystnych warunków miasta jakimi są kąpiele w Prucie, dalekie spacery i pobliskie lasy, dokładał zakład wszelkimi starań, by wyrobić przez rozwój fizyczny tężyznę charakterów, silną wolę, wielki zasób energii, w życiu tak bardzo potrzebnych.

Ruch t. zw. skautowy.

Do trzech czynników wychowawczych, przybył obecnie czwarty, a tym jest Skauting. Założony w Seminarjum naszym w bieżącym roku szkolnym t. j. w październiku 1913, przyjął się bardzo szybko i rozwinął nadszpodziewanie.

Drużyna, zawiązana przez komitet nauczycielek przy tutejszym Sokole, liczy 33 seminarzystek.

Drużyna zbierała się raz na tydzień na posiedzenia, dwa razy na gimnastykę i odbyła kilka wycieczek pod przewodnictwem delegata Sokoła, drużynowej i jednej ze starszych nauczycielek.

Program prac obejmował: Wyszkolenie ideowe za pomocą odpowiedniej lektury i przygotowanie do pierwszego egzaminu. —

Drużynową jest nauczycielka p. Jagwiga Schweitzerówna.

Gimnastyki uczyła p. Walerya Szczepańska nauczycielka gimnastyki w Sokole.

Oprócz podręczników do Skautu prenumerowały dziewczęta czasopismo „Skautka“.

Z uczenic należących do Skautu, tylko jedna otrzymała poprawkę z jednego przedmiotu.

Ze strony pedagogicznej podniesiono bardzo dodatni wpływ Skautingu. Uczenice odznaczają się nie tylko w postępowaniu i zachowaniu, ale celują w naukach i pracach pozaszkolnych.

Drużynowa wyjeżdża w czasie bieżących wakacji na kurs skautowy do Skolego. Rozwój Skautu jest objawem nadzwyczaj pociesającym, wykazał on w krótkim czasie swoim wpływem znakomite wyniki.

Kolonia wakacyjna.

W roku ubiegłym t. j. 1913/14 zapoczątkowano kolonię wakacyjną dla uczenie seminaryum. Wysłano mianowicie 5 najbardziej anemicznych uczenie do Książdworu. Wszystkie zostały przyjęte bez żadnej opłaty.

Kolonistki mieszkały w lokalu szkoły polskiej T. S. L. w Książdworze. Nadzór nad uczenicami miała tamtejsza nauczycielka, Janina Sokołowska i kierowniczka szkoły im. Kingi w Kołomyi p. Olga Klimkiewicz.

Mimo bardzo słotnego lata, uczenice wróciły bardzo wzmocnione do pracy. dlatego komitet kolonii postanowił nie ustawać w pracy i zabiegach około urządzenia kolonii i w tym roku.

VII. Pozaszkolna praca uczenic.

Kółko literackie prowadziły nauczycielki Ostrowska Marya i Wirska Wanda. Kółko etyczno-pedagogiczne nauczycielka Hermina Liebhart.

Najważniejszym zajęciem, które zostało wprowadzone w Zakładzie przed dwoma laty, a które w szczególności dla dziewcząt ma wielką doniosłość jest zajmowanie się sporządzaniem i sprzedażą śniadania, złożonego z bułek, herbaty, mleka kwaśnego i lakoci w czasie przerw. Uczenice wyznaczają z pomiędzy siebie kolejno po kilka tygodniowo do tej pracy. Cała rzecz jest znakomicie zorganizowana. Dziewczęta uczą się praktycznie obliczać dochody i rozchody, utrzymywać w porządku i czystości szklanki, łyżeczki i garnki na mleko. Obrót, który z początku był bardzo mały, dziś znacznie się zwiększył i wykazuje czysty zysk od początku roku szkolnego 127 kor. 18 hal., umieszczony w kasie na książeczce

Kasy Oszczędności, mimo tego, że śniadania otrzymywały uczennice po niższej cenie. Oprócz kwoty powyższej, umieszczonej w Kasie oszczędności, wysłano ze zysku 3 uczennice w r. 1912 na 4-dniowy kurs instruktorek skautowych do Lwowa, w r. 1913 opłacono z tego dochodu 4-ru uczennicom podróż do Lwowa na wystawę pamiątek z r. 1863., zaś 5-ciu uczennicom dano na podróż na zlot okręgowy Sokoła do Stanisławowa w czerwcu 1914. Pozostałe pieniądze przeznaczone są na wycieczkę do Warszawy dla biednych i pilnych uczennic.

Zajęcie to okazało się nadzwyczaj dodatnem pod każdym względem. Uczennice uczą się tego, co każdej z nich zawsze i na każdym stanowisku będzie potrzebnem.

W małym zakresie prowadzą dziewczęta gospodarstwo, muszą dokładnie zdać rachunki, porównać rozchody z dochodami, uczą się popierać przemysł rodzimy (n. p. przy zakupie łakoci t. j. ciast, cukierków) odróżniać towar i t. d. Kontrolę przeprowadzają gospodynie klas co tydzień.

Zajęcie to będzie w następnym roku rozszerzone.

VII. Wykazy statystyczne.

	K U R S				razem
	I.	II.	III.	IV.	
1. Liczba uczenic.					
Z końcem roku szk. 1912/13 było .	40	34	35	21	130
Z początkiem roku szk. 1913/14 przyj.	43	41	37	43	164
W ciągu roku szk. przybyło .	2	—	5	1	8
Razem	45	41	42	44	172
Między temi I. z innych zakładów	44	7	7	10	68
II. z tutejszego zakładu					
a) z promocją	—	34	34	34	102
b) powtarzających klasę	1	—	1	—	2
W ciągu roku szk. opuściło zakład .	5	4	2	5	16
L. uczenic z końcem r. szk. 1913/14	40	37	40	39	156
2. Miejsce urodzenia.					
Miasto Kołomyja	10	5	10	9	34
Powiat Kołomyjski	2	1	5	1	9
Inne powiaty galicyjskie	27	30	24	28	109
Inne kraje koronne	1	1	1	1	4
Razem	40	37	40	39	156
3. Język Ojczysty.					
Polski	40	37	40	39	156
4. Wyznanie religijne.					
Rzymsko-katolickie	37	35	35	34	141
Ormiańsko-katolickie	—	—	1	—	1
Mojeszowe	3	2	4	5	14
Razem	40	37	46	39	156
5. Wiek uczenic.					
16 lat	11	—	—	—	11
17 „	26	10	—	—	36
18 „	2	23	8	—	33
19 „	1	2	15	9	27
20 „	—	1	11	12	24
21 „	—	—	3	14	17
22 „	—	—	3	2	5
23 „	—	—	—	1	1
24 „	—	1	—	1	2
Razem	40	37	40	40	156

6. Miejsce zamieszkania rodziców.	K U R S				razem
	I.	II.	III.	IV.	
Kołomyja	19	21	24	26	90
Powiat kołomyjski	4	2	2	3	11
„ peczeniżyński	—	1	—	—	1
„ śniatyński	2	2	3	—	7
„ nadworniański	1	1	2	1	5
„ horodeński	2	3	—	4	9
„ tłumacki	1	1	—	—	2
„ kosowski	2	—	2	—	4
„ zaleszczycki	—	—	1	—	1
„ bobrecki	1	—	—	—	1
„ stanisławowski	—	—	—	1	1
„ husiatyński	1	—	2	1	4
„ bohorodczański	1	—	—	—	1
„ borszczowski	—	1	—	1	2
„ buczacki	—	1	—	—	1
„ czortkowski	1	1	—	—	2
„ zborowski	1	1	1	—	3
„ brzeżański	1	—	—	—	1
„ lwowski	—	1	—	—	1
„ strzyżowski	—	—	—	1	1
„ tarnobrzesci	1	—	—	—	1
„ krakowski	1	1	—	—	2
„ chrzanowski	—	—	1	—	1
„ wadowicki	—	—	—	1	1
„ brzozowski	1	—	—	—	1
Inne kraje koronne (Węgry)	—	—	1	—	1
Zagranica (Rumunia)	—	—	1	—	1
Razem	40	37	40	39	156
7. Stan rodziców.					
Urzednicy państwowi i kolejowi	9	10	12	14	45
„ autonomiczni	2	2	2	1	7
„ i oficjaliści prywatni	8	7	5	5	25
Profesorowie i nauczyciele	5	2	3	3	13
Wojskowi	2	3	1	1	7
Dzierżawcy dóbr i fabryk	3	—	—	1	4
Rolnicy i właściciele realności	5	6	5	3	19
Kupecy	1	—	3	3	7
Przemysłowcy	—	2	—	—	2
Rzemieślnicy	2	1	7	2	12
Sludzy rządowi i kolejowi	3	4	2	6	15
Razem	40	37	40	39	156

	K U R S				Razem
	I.	II.	III.	IV.	
8. Rezultat ostateczny klasyfikacji za rok szk. 1912 13.					
Swiadcetwo z odznaczeniem otrzymało	4	5	7	5	21
„ stopnia pierwszego „	30	29	27	16	—
„ z postęp. nieuzdol. „	5	—	1	—	6
Nieklasyfikowano	1	—	—	—	1
Razem	40	34	35	21	130
9. Klasyfikacya.					
z końcem roku szk. 1913/14.					
Swiadcetwo z odznaczeniem otrzymało	8	8	11	7	34
„ stopnia pierwszego „	28	21	22	29	100
„ z postępem niedost. „	1	4	2	—	7
Przeznaczono do egzam. poprawczego	3	4	4	3	14
Nie klasyfikowano	—	—	1	—	1
Razem	40	37	40	39	156
10. Frekwencya na naukę języka francuskiego					
(jako przed. nadobowiązkowego)	9	8	6	—	23

IX. Kronika zakładu.

Wpisy uczenie odbywały się 1. ^{2.} i 3. września; egzamina wstępne na I. kurs w dniu 2. września.

Rok szkolny rozpoczął się dnia 4. września 1913 uroczystem nabożeństwem w kościele OO. Jezuitów.

W dniach 9-go września i 19-go listopada brały uczennice zakładu udział w nabożeństwie żałobnem za duszę s. p. Cesarzowej Elżbiety, a w dniu 27-go czerwca za duszę s. p. Cesarza Ferdynanda.

W dniu 22-go września odbył się poprawczy egzamin dojrzałości pod przewodnictwem J. W. P. rady Józefa Skupniewicza, dyrektora c. k. gimnazjum z polskim jęz. wykładowym w Kołomyi.

Dzień 4-go października jako dzień Imienia Najjaśniejszego Pana obchodził zakład uroczystem nabożeństwem szkolnem.

W dniu 25-go października urządziła młodzież Zakładu nabożeństwo żałobne za duszę księcia Józefa Poniatowskiego. — a wzięło w niem udział całe społeczeństwo pol. w Kołomyi.

Ponadto nauczyciele historyi poświęcili jedną godzinę omówieniu znaczenia postaci bohatera w dziejach naszego narodu.

Dnia 29-go listopada i 22-go stycznia brały uczennice udział w nabożeństwie żałobnem za poległych w powstaniu listopadowem i styczniowem.

W dniu 6-go grudnia w myśl rozp. c. k. R. Sz. kr. przystąpiły uczennice zakładu do św. Sakramentów Pokuty i Ołtarza, aby po dopełnieniu warunków przez Św. Stolicę Apostolską przepisanych dostąpić odpustu zupełnego z powodu 1600 letniej rocznicy wydania edyktu medyolańskiego, nadto katecheta poświęcił jedną egzortę znaczeniu tego edyktu w historii kościoła.

W dniu 9-go grudnia obchodził zakład uroczystem wieczorem pamięć Trzech Wieszczów przy współudziale wszystkich uczennic

Na program uroczystego wieczoru złożyła się część muzyczna, przemówienie wstępne uczennicy z IV-tego kursu i część sceniczna.

W części scenicznej przedstawiono „Kobietę polską na tle dziejów i literatury“ w 7-miu obrazach. I. Roza i Lilla Weneda. Prolog z tragedji Słowackiego; — II. Wanda z Legendy Wyspiańskiego; — III. Jadwiga z dzieła ks. biskupa Bandurskiego; —

IV. Kobiety jako strożki domowe ogniska (Sceny ze Straszego Dworu); — V. Telimena i Zosia z „Pana Tadeusza”; — VI. Kobiety w roku 1863.; — VII. Kobieta doby najnowszej. Odżyły przed oczyma widzów jasne, wzniosłe postacie niewieście, począwszy od czasów przedhistorycznych aż do najnowszych. Przesunęły się bobaterki, poświęcające życie za ojczyznę, kapłanki ognisk domowych, matki błogosławiące synów, idących na śmiertelny bój, kobiety z ostatniej naszej martyrologii w epoce porzobiorowej.

Cały program został wykonany wyłącznie siłami uczenie Zakładu.

Chórami i orkiestrą kierował nauczyciel śpiewu i muzyki w seminaryum, częścią sceniczną nauczycielka p. Hermina Liebhart.

Pierwsze półroczę zakończono 31-go stycznia, a drugie rozpoczęło dnia 1-go lutego.

Rekolekcyje Wielkanocne i spowiedź odbyły się 2. 3. i 4. kwietnia pod kierownictwem W. ks. Stefana Jurasza, miejscowego kooperatora.

Oprócz tego przystąpiły uczennice jeszcze dwa razy w ciągu roku do św. Sakramentów Pokuty i Ołtarza, a mianowicie na początku i na końcu roku szkolnego, większa część uczenie dopełniała tego aktu religijnego osobno kilkakrotnie.

W dniu 3-go maja brały uczennice udział w uroczystym obchodzie narodowym ku uczczeniu Konstytucyi 3-go maja.

Dnia 12. 13. 15. i 16. czerwca odbył się pisemny egzamin dojrzałości, a 1-go lipca odbędzie się ustny egzamin dojrzałości pod przewodnictwem W. P. Dr. Józefa Makoweja dyrektora c. k. seminaryum w Zaleszczykach.

W myśl rozporządzenia c. k. Rady szkolnej krajowej odbyło się szczepienie uczenie przez lekarza zakładowego Dr. Józefę Chaniowę.

Dnia 23-go czerwca zakończono rok szkolny 1913/14. uroczystem nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

X. Pomoc dla ubogich uczenic.

Od roku 1903 istnieje w Kołomyi Towarzystwo polskiej „Bursy dla dziewcząt im. A. Mickiewicza“. Utrzymuje ono Bursę dla uczenic tutejszych szkół wydziałowych i seminaryum z wkładek członków, subwencji i opłat uczenic.

Przewodniczącą jest Wp. Chmielewska, kierowniczką nauczycielka p! Sieradzka Z powodu braku miejsca dla wszystkich zgłaszających się, jakoteż z powodu, że Bursa jest przeważnie dla uczenic szkół ludowych, założono w r. 1910 Internat dla seminarzystek. Do stworzenia instytucji, przyczyniła się JWP. Starzeńska, stąd zakład został nazwany „Polski Internat żeński im. hr. Starzeńskiej.

Przewodniczącą Internatu jest Wp. Sozańska, dyrektorką nauczycielka H. Liebhart. Goskodarstwo w obu instytucjach prowadzą zakonnice „Rodziny Maryi“. One też mają bezpośredni nadzór nad młodzieżą.

Dnia 4 grudnia 1913 odbyło się poświęcenie własnego domu.

W Bursie A. Mickiewicza było 9 seminarzystek, w Internacie 32. Opłata przeciętna wahała się między 15--20 Kor. oprócz tego były w internacie trzy uczenice bezpłatnie.

Młodzież znajduje w obu zakładach nietylko pomieszczenie i utrzymanie, ale także wychowanie pod względem religijnym fizycznym i narodowym.

XI. Klasyfikacya uczenic.

KURS I.

Stopień pierwszy z odznaczeniem otrzymały:

1. Dyduszyńska Wanda	5 Kurowska Walerya
2. Fiałkowska Marya	6 Mycawka Stanisława
3. Hutter Marya	7. Sołtysówna Elżbieta
4. Jacorzyńska Natalia	8 Starzecka Stefania

Stopień pierwszy otrzymały:

1. Błażkiewiczówna Józefa	15 Pekłówna Marya
2. Botulińska Stefania	16. Petryszynówna Marya
3. Bukowczykówna Stefania	17. Pocaiuń Zofia
4. Drohomińska Bronisława	18. Rutkowska Amalia
5. Dziewińska Marya	19. Schärfówna Rozalia
6. Hoffenberg Rachela	20. Serbeńska Walerya
7. Hryborezukówna Emilia	21. Ślugocka Antonina
8. Karpińska Eugenia	22. Stadniczeńko Rozalia
9. Kulińska Longina	23. Turzańska Eugenia
10. Kurasiówna Zofia	24. Wakulińska Marya
11. Kurowska Bronisława	25. Weissówna Helena
12. Łuczekówna Henryka	26. Wierzejska Jadwiga
13. Nowicka Olga	27. Żołubakówna Emilia
14. Osowska Helena	28. Zołtowska Malwina

Trzem uczениcom pozwolono złożyć egzamin poprawczy po wakacyach. Jedna uczениca otrzymała postęp niedostateczny, a jedną przyznaczono do egzaminu uzupełniającego.

KURS II.

Stopień pierwszy z odznaczeniem:

1. Berezowska Stefania	5. Jacorzyńska Klaudia
2. Chrystowska Marya	6 Staszkieiczówna Janina
3. Herdyńska Janina	7 Stetkiewiczówna Marya
4. Ignatowiczówna Jadwiga	8. Świdarska Franciszka

Stopień pierwszy otrzymali:

1. Baldyszówna Walerya	11. Jaworowska Zofia
2. Breńkowska Helena	12. Kozłowska Marya
3. Bong Janina	13. Kusekówna Anna
4. Burzmińska Wanda	14. Lassówna Michalina
5. Całyniukówna Helena	15. Małkowska Gizela
6. Czechakówna Czesława	16. Miśkówna Zofia
7. Czyżykówna Marya	17. Rekowska Marya
8. Drohomirecka Marya	18. Sandecka Katarzyna
9. Jarmulanka Marya	19. Świątkowska Marya
10. Jasińska Wanda	20. Wasilewska Antonina
21. Witrylakówna Kazimiera	

Cztery uczennice otrzymały postęp niedostateczny i czterem pozwolono składać egzamin poprawczy po wakacjach.

KURS III.

Stopień pierwszy z odznaczeniem otrzymali:

1. Bilińska Helena	6. Rowińska Karolina
2. Dudlej Eugenia	7. Seidman Henryka
3. Gelobter Marya	8. Tarkowska Wanda
4. Misiewicz Weronika	9. Tomajer Stefania
5. Ratnówna Henia	10. Tomej Marya
11. Weis Marya	

Stopień pierwszy otrzymali:

1. Dąbrowska Józefa	12. Nahalewicz Rozalia
2. Dyduszyńska Helena	13. Patkowska Antonina
3. Gawrońska Stanisława	14. Paziuk Marya
4. Hewanicka Aleksandra	15. Piskozub Marya
5. Iwanicka Emilia	16. Prowińska Zofia
6. Kawalerowicz Stanisława	17. Radomska Marya
7. Koger Marya	18. Schorr Sara
8. Linkówna Marya	19. Witrylak Marya
9. Łuczyńska Jadwiga	20. Wolska Bronisława
10. Markowska Michalina	21. Zollich Antonina
11. Nadwórniańska Otylia	22. Żurakowska Paulina

Czterem uczniem pozwolono złożyć egzamin poprawczy po wakacjach, dwie uczennice otrzymały postęp niedostateczny, a jedną przeznaczono do egzaminu uzupełniającego.

KURS IV.

Stopień pierwszy z odznaczeniem otrzymały:

1. Fischbach Amalia	4. Miśkówna Marya
2. Krauthamer Różia	5. Niemczewska Zofia
3. Kurowska Stefania	6. Szepelowska Marya
7. Wierzejska Stanisława	

Stopień pierwszy otrzymały:

1. Babiak Nikodema	15. Miller Ludmiła
2. Białowąż Marya	16. Niwelińska Adela
3. Błażowska Zofia	17. Nowicka Marya
4. Bojkówna Stefania	18. Porzycka Józefa
5. Byczyńska Jadwiga	19. Preisner Wanda
6. Chlamtacz Jadwiga	20. Ratyńska Cyryla
7. Cywicka Franciszka	21. Schulwolf Syma
8. Dydzińska Stefania	22. Supian Rozalia
9. Hanusówna Genowefa	23. Schuster Marya
10. Janicka Felicya	24. Sozańska Wanda
11. Kossowska Klementyna	25. Spierer Frima
12. Kraus Marya	26. Steblecka Olga
13. Kucabianka Anna	27. Stefanowicz Zofia
14. Łuczekówna Stanisława	28. Święcicka Marya
29. Szmiganowska Stanisława	

Trzem uczениcom pozwolono składać egzamin poprawczy po wakacjach.

XII. OGŁOSZENIE.

Wszystkie kandydatki polskiego seminarjum nauczycielskiego są obowiązane od 1-go września 1914. nosić jednolity strój, jaki wprowadzono w myśl uchwały konferencji grona nauczycielskiego z dnia 18. maja 1914.

Wpisy po wakacjach na rok szkolny 1914 15 odbywać się będą 1., 2. i 3. września.

Kandydatka na rok I. ma przedłożyć przy wpisie:

1. metrykę chrztu (urodzenia) na dowód, że kończy w 1914 roku — 15 rok życia;

2. ostatnie świadectwo szkolne stwierdzające, że ukończyła III. klasę wydziałową;

3. świadectwo zdrowia wystawione przez lekarza szkolnego lub powiatowego. Lekarzem szkolnym jest p. Dr. Józefa Chaniowa.

Przy wpisie na wyższe kursa (II. III. IV.) mają kandydatki przedłożyć ostatnie świadectwo szkolne.

Z wpisaniami na I. rok kandydatkami odbędzie się egzamin wstępny dnia 2. września od 9 do 12 godz. przed poł. i od 3 do 6. popoł. W skład egzaminu wchodzi następujące przedmioty: a) religia; b) język polski; c) język ruski; d) język niemiecki e) rachunki i nauka o formach geometrycznych; f) śpiew. Ponadto mają kandydatki przedłożyć wzory dokonanych osobiście robót ręcznych kobiecych i rysunków na dowód wprawy w tych przedmiotach nabytej.

Uczenice, które z powodu słabego zwroku były uwolnione od nauki robót i rysunków nie mogą być przyjęte do seminarjum.

Kandydatki na wszystkie 4 kursa mają się zgłaszać do wpisu w towarzystwie ojca, matki lub opiekuna.

Oplata za naukę wynosi na wszystkich latach po 15 K miesięcznie, które za wrzesień mają złożyć kandydatki zaraz przy wpisie. Przy wpisie każda uczenica ma obowiązek nadto złożyć 2 K. na środki naukowe a 1 K na bibliotekę dla uczenic.

Rok szkolny 1914/15 rozpocznie się 4-go września o godzinie 9-iej rano uroczystem nabożeństwem w kościele OO. Jezuitów.

Egzamina poprawcze odbywać się będą 1. i 2. wrzesnia.

W Kołomyi 28-go czerwca 1914.

Dyrekcya.

